

Oriol Bohigas: arquitecte

Oriol Bohigas és arquitecte. Està treballant en la construcció de la Vila Olímpica per a la Barcelona del 92. Ex-delegat d'Urbanisme de l'Ajuntament de Barcelona. Degà de l'escola d'Arquitectura. President del consell d'administració d'Edicions 62 i de la Fundació Miró. Diuen que no dorm mai.

Sergi Pàmies

Després del discurs que vas fer a l'escola Eina, on vas dir que el Museu Reina Sofia de Madrid era més lleig que l'Escorial, han aparegut reaccions contràries com un article del País on es diu, textualment, que aquests són bons temps per als arquitectes, però mals temps per a les ciutats...

—Imagina't. Per a mí, és la frase més anticultural que es pot arribar a dir. És com si diguessis: bons temps per als pintors i mal temps per a la pintura. És aquest punt de sortida tan reaccionari de pensar que les bones professions van en contra del producte d'aquestes professions. És una cosa molt madrilenya.

—¿Però tu vas dir que l'Escorial era lleig?

—Sí. Va ser una conferència a l'escola Eina, molt íntima, una mica informal, i es titulava «Més lleig que l'Escorial», perquè em semblava que era una manera de carregar-se dos edificis alhora: l'Escorial i el Reina Sofia...

—¿Però penses realment que són horrorosos?

—En termes reals penso que l'Escorial és un edifici que ha estat molt alabat durant els temps d'una certa situació pseudo-cultural espanyola, però que, vist amb suficient serenitat, no em sembla un edifici tan important per a l'arquitectura. És valora molt perquè representa precisament una

cultura autàrquica, que no té res a veure amb el que, mentrestant, es feia a la resta d'Europa. Corresponia a la mentalitat de Felip II. És un edifici contra l'internacionalisme cultural d'aquella època. A tot Europa s'estaven fent coses molt més modernes, i, en canvi, aquí es feia l'Escorial, que és bastant inexplicable. A part que el trobo lleig.

—¿I el Reina Sofia segueix aquesta línia?

—Sí, però el que em sembla malament és que, en comptes de reutilitzar-lo o de reconstruir-lo, s'han dedicat a restaurar-lo sense saber ben bé per què. S'hi han gastat molts milions sense tenir una idea clara del que hi farien. En aquests moments que hi ha aquesta exacerbació per conservar edificis que no valen gaire la pena, si, a més, es fa sense cap mena d'idea d'utilització, doncs encara és pitjor. L'edifici té parts i afegits dels anys quaranta, molt lletjos. Algú deia que era un edifici que encara fa pudor d'hospital. És una mica veritat.

—¿Et sembla bé que s'hi faci un museu?

—Sí, és clar. De vegades s'ha dit que aquestes crítiques eren contra el Ministeri de Cultura. No és veritat. Trobo que el que faran en aquest edifici està prou bé i porten una campanya cultural molt interessant.

—¿T'ha sorprès aquesta reacció?

—Sí. Em pensava que ens movíem en un àmbit una mica més esportiu al voltant de les crítiques. De fet, tam-

«El Pla Icària és exactament contrari al Porcioles».

poc no sé com ha sigut aquesta reacció i potser ha estat exagerada pels periodistes. He estat aquests dies a Madrid i no ho he notat.

—¿A què atribueixes l'interès cada vegada més gran per l'arquitectura i el disseny?

—Home, això passa a tot el món des de fa molts anys. L'art reproduïble és el que interessa més. Reproduïble, ho és, des de la fotografia fins a l'arquitectura. Aquí, penso que pot haver influït bastant la nova situació política, que ha situat l'arquitectura en un camp més entenedor, més simpàtic i més social del que fins ara estava. La creació arquitectònica estava molt sotmesa a promocions privades i, a la llarga, a produccions especulatives. La part més important era sempre l'evolució mercantil del producte...

—¿I això ha canviat?

—Sí. Amb la democràcia s'ha començat a fer una cosa que existeix des de sempre, que és l'arquitectura dels grans equipaments col·lectius, dels grans espais urbans, és a dir: la que entra a la col·lectivitat sense passar pels interessos mercantils del promotor...

—Però aquestes grans operacions urbanes, que poden canviar l'aspecte d'una ciutat, ¿no creus que poden arribar a ser traumàtiques? Per exemple, la construcció de la Nova Icària en pocs anys, d'aquí a l'Olimpíada, ¿no pot ser com una d'aquelles senyores que es fa una operació quirúrgica i després no s'assembla en res a la que era?

—Podria passar, però no ho crec, perquè està pensat perquè no passi. Si les coses van bé, com fins ara, hi ha coses tan elementals com la línia de mar. Tornar a sortir al mar serà molt important per a Barcelona. I no crearà cap trauma, perquè s'ha demostrat, amb l'exemple de la higienització de les platges, que això tenia molta acceptació popular. Tampoc no penso que aquesta sortida al mar es produeixi tan ràpidament. Aquest any s'acabarà el Moll de la Fusta, que serà el primer balcó obert al mar. Si es converteix el port antic en port pesquer i esportiu, la comunicació amb el mar serà molt més viva...

—¿I com afectarà els barris implicats en el projecte?

—Són barris que estan molt degradats. No hi ha pràcticament habitatges. La gent que hi ha es podrà que-

DOMÈNEC UNIBERT

dar de sobres en el mateix barri. El que hi ha són indústries obsoletes o a punt de ser-ho. Això ha facilitat l'operació, perquè ha permès comprar blocs grossos d'habitatges. En canvi, sí que pot resultar traumàtic no fer res. Per exemple: la circulació per l'avinguda litoral ha de sortir per alguna banda i és urgent. Si això no es

—De la manera com ho expliques, sembla Hollywood...

—No. Precisament no com a Hollywood, però sí serà una millora del barri.

Torno a repetir que no em sembla que el Pla de la Ribera fos tan catastròfic. Estava mal enfocat quant a forma de promoció, però tenia alguns

«Les obres de la Sagrada Família són una barbaritat immensa».

aspectes tècnics interessants. Antoni Bonet n'era l'arquitecte i em sembla un home molt intel·ligent. Va aportar idees que, en aquell moment, eren d'avantguarda. L'urbanisme, des d'aleshores, ha fet un canvi rotund i, aquelles idees, ara no les defensaria ni ell, perquè tots hem canviat.

—Una de les crítiques que han sortit a l'hora de valorar aquest pla ha estat que es comparés al Pla de la Ribera de Porcioles, fins i tot s'ha dit que té molts punts —massa— en comú...

—Els que diuen això no coneixen ni un pla ni l'altre. No solament no tenen res a veure, sinó que l'actual és exactament contrari al de Porcioles. Quan dic això, no faig una crítica al Pla de la Ribera. També s'hauria de parlar d'aquest pla d'una manera més desapassionada. Hi havia coses que no estaven bé, però com a pla urbanístic tenia alguns aspectes considerables. Hi havia un problema fonamental, que era el de la mercantilització del sòl per part dels propietaris d'aquell moment. Ara, això ho fa l'administració pública, que és una cosa molt diferent. Aquesta administració compra els terrenys i en determina l'edificació i en fa un ús segons les necessitats socials de la ciutat. El procés diferent provoca, no tan sols que l'actual sigui més simpàtic, sinó que els resultats també són diferents. Es prolonga el pla Cerdà: cases baixes, alineades. Serà un barri tradicional que no tindrà grans exabruptes, ni especials modernitats quant a les formes. S'assemblarà bastant a l'Eixample, només que serà més habitable, tocarà el sol a totes les vivendes, hi haurà piscines i parcs...

—I ¿per què és tan difícil i impossible actuar en barris perifèrics tan desastrosos com el Carmel o Bellvitge?

—No és impossible, al contrari. Però ho és amb les mesures de lentitud i programació que ha d'utilitzar un ajuntament relativament pobre com el nostre. Una de les accions per millorar aquests barris és fer-ho a partir de donar-los caràcter i essencialitat de ciutat. Es tracta d'intentar que, a través dels serveis públics i dels equipaments, adquireixin una identitat realment urbana. Convé fer places de Catalunya, rambles, places reials, és a dir aquells elements d'espai públic que aglutinin i identifiquin un barri. Crec que, dintre de la modèstia, el que ha fet l'ajuntament en aquest any s'ha de valorar positivament.

¿Per què vas dimitir com a delegat d'Urbanisme de l'Ajuntament de Barcelona?

—Jo sóc un professional liberal i el que m'interessa és treballar al despatx. Si vaig anar a l'Ajuntament, va ser fent un esforç i sabent que durant uns anys m'auto... (anava a dir m'auto-suicidava), m'autocapava o m'autolimitava. Crec que això és bo

per a l'administració. La participació de professionals no funcionaris en l'administració és una manera de filtració del que passa en la societat. Però això no es pot allargar tota la vida, i vaig tornar al despatx. D'altra banda, crec que aquests càrrecs no han de ser gaire llargs...

—¿Per què?

—Hi ha un moment en què t'adones que has entrat amb molta energia i has engegat molts projectes i, de sobte, comprens que són projectes que trigaran anys a realitzar-se. Arriba un moment en què ni és tan apassionant, i hi ha el perill de burocratitzar-se una mica. Et vas preocupant cada vegada més per les coses petites i perds la visió de conjunt.

—¿Ara fas d'assessor de l'alcalde?

—No. Quan vaig sortir, l'alcalde em va dir que continués amb un paper més teòric, però ho vam deixar córrer. Quan vull parlar amb ell hi parlo, i ja està. El que estic fent des que vaig deixar l'ajuntament és aquest encàrrec de la Vila Olímpica.

—¿O sigui que això és un encàrrec de l'Ajuntament?

—Sí, de l'Ajuntament i de la Corporació Metropolitana.

—¿Què penses de les obres de la Sagrada Família?

—Em sembla que és una barbaritat immensa. Durant uns anys vaig dedicar bastant esforç per evitar-ho. El que no es pot fer a finals del segle vint és continuar un projecte que mai no ha existit. I més un projecte tan personalitzat. A aquestes altures, fer Gaudí és bastant estrany, sobretot perquè penso que s'ha de ser molt més respectuós amb Gaudí. En això soc molt conservadorista. Em sembla que malmetre amb pastitxos l'obra de Gaudí és ser poc conservador de l'obra de Gaudí...

—Curiosament, Subirachs, que farà les escultures, havia estat en contra de les obres de la Sagrada Família...

—Fa anys vam recollir firmes d'arquitectes i artistes de tot el món. El primer signant era Le Corbusier, el segon era Gropius i em sembla recordar que el Subirachs també hi era. Tampoc no vull ficar-me amb el Subirachs, perquè no puc anar en contra d'una obra que encara no he vist.

—Una cosa que sempre m'he preguntat és per què quan els arquitectes truquen i us pregunten de part de qui, dieu sempre el cognom i després «arquitecte»...

—(Riu). És veritat, tens raó. Precisament, fa una estona, la secretària trucava a no sé qui i li deia de part d'Oriol Bohigas: arquitecte. Deu ser cosa d'orgull professional. □